

Boeken

Een gouden schrijftoekomst aan de aandacht ontsnapt

Het schrijversdebuut van Marie N'Diaye wordt wel vergeleken met dat van de Franse auteur Françoise Sagan. Sagan publiceerde eveneens op jeugdige leeftijd haar eerste roman. Daarmee wordt de in 1967 geboren Marie N'Diaye, die inmiddels meer romans zoals *Comédie Classique* (1987), *La Femme en Bûche* (1989) en *En Famille* (1991) heeft gepubliceerd, een gouden schrijftoekomst voorspeld. En dit is zeer zeker geen zinsbegoocheling, gezien de manier waarop deze jonge vrouw met de taal omspringt.

De zinsbouw in haar eerste roman *Quant au riche avenir* (De Jonge Z, de enige roman verkrijgbaar in Nederlandse vertaling) komt vrij gecompliceerd over en laat vermoeden dat N'Diaye de Europese klassieke nauwkeurig heeft bestudeerd. Het labyrint van hoofd- en bijzinnen, dat vaak op dialectische redematies berust, doet soms aan een schoolvertaling Latijn denken. Het hoofdpersonage in de roman Z maakt ook liever een vertaling uit het Latijn dan dat hij 'behoorlijke zwempres-taties levert'. Met deze gebruikte stilistische procedure dwingt de verteller ons nauwlettend te volgen wat er met Z gebeurt.

De jonge Z weet 'dat het noodzakelijk was concessies aan het onvermijdelijke te doen'. Maar voordat hij het volle leven instapt, koestert hij zeer verheven idealen.

Prille liefde.

De roman bestaat uit drie hoofdstukken te weten: *De vriendin*, *De Tante* en *De school*.

Het lange wachten op de brieven van zijn oppervlakkige vriendin die op het platte-

land woont is een ware kwelling voor Z. Wanneer dit levendige meisje eens in de zoveel maanden naar Parijs komt, maakt ze het liefst een afspraak op een drukke, met toeristen, overlade plek. Haar gedaas van het moment staat in tegenstelling tot de situatie van Z. In zijn verbeelding ziet Z een 'in een landelijk kader geplaatst beeld van het intelligente meisje'. Zoetjes aan komen haar brieven minder vaak. Zonder haar goed te kennen heeft hij van haar een 'in spijkerbroek gestoken Minerva' gemaakt. Van zijn Minerva denkt hij de zwakheden en de fysieke tekortkomingen te hebben ontdekt (zoals een lelijke moedervlek en een pinnige neus). Dit neemt niet weg dat hij toch niet op zijn volwassen vriend George met zijn talrijke vriendinnen wil lijken. Z wil zijn vriendin, overigens wordt haar naam nergens genoemd en blijft zij dus imaginair, eeuwig trouw blijven. Zijn prille liefde doet hem zeggen: 'Er zijn Georges'. Hierdoor verklaart hij zich uniek in zijn soort, hoewel hij zich toch wel eens afvraagt wiens houding correct is: van George of van hem.

Afstandelijkheid

Met zijn tante woont Z in een keurige buurt, zijn ouders zijn jaren geleden overleden. Tussen hen bestaat een stiltwijgend aanvaarden van elkaar. Als hij haar leven 'ongeloofwaardig' vindt en zich afvraagt hoe ze dit bestaan volhoudt, besluit hij dat hij altijd dezelfde persoon zal blijven. Aan het begin van het tweede hoofdstuk uit N'Diaye's werk komen we een passage tegen waarin het neefje onverwachts een door zijn tante gemaakte kersenkoek op tafel ziet staan. Bij de lezer komen vergelijkingen met *A la Recherche du Temps Perdu* van Proust op. Z distantieert zich van zijn klasgenoten omdat hij zichzelf uniek en intelligenter dan de rest vindt. Toch wil hij heimelijk ook in het middelpunt van de belangstelling staan, net als een pas overleden klasgenote. Het enorme succes dat een jongen op watersportgebied heeft, vindt hij zeer benijdenswaardig. De zo gecreeerde afstandelijkheid van Z houdt eenzaamheid in waar hij uiteindelijk zijn school en zijn klasgenoten verantwoordelijk voor stelt.

Een volwassen Z

Marie N'Diaye breekt met de traditie van zo vele huidige schrijfsters die voor een vrouwelijk hoofdpersonage in hun boeken kiezen. In de roman Z worstelt een puber, een jongen, tijdens het groeiproces naar het volwassen worden met existentiële problemen. Door het gebruik van de letter Z en niet een voornaam blijft er een waas van geheimzinnigheid rond het personage hangen. Niet alleen rondom hem, maar ook rondom zijn tante die op een eerbiedige manier als tante blijft vermeld, hangt een sfeer van raadselachtig-

heid. De tijd draagt evenzo een kapitale letter T in dit boek. Z vermoedt al geruime tijd dat 'het wachten nu het wezen van zijn bestaan zou gaan uitmaken', waardoor de lezer dit tijdbesef sterk associeert met het begrip 'tijd' in Beckett's *Wachten op Godot*: zich onzinnig ophoudend probere personen zin aan hun leven te geven. Z streeft naar een verheven werkelijkheid die beantwoordt aan zijn fantasie. Ongetwijfeld is hij voor het leven getekend door de ambivalente relatie met zijn vriendin, de houding van zijn kille tante en de, in zijn ogen, onbenullige schoolkameraden. Zijn teruggetrokkenheid en zijn handelingen maken hem in de ogen van de ander een zonderling. Eenzaam achtergebleven doet de realiteit hem opmerken dat 'Tante niet onfeilbaar was en dat de oude waarheden die ze hem had ingeprent, niet waar bleken te zijn'. Hiermee heeft hij de weg naar het volwassen zijn ingeslagen en een volwassen Z zal het dagelijkse leven wel moeten accepteren.

Het verhaal van de jonge Z die in Parijs - zoals zijdelings in het verhaal wordt vermeld - woonachtig is, zou evenzeer elders gesitueerd kunnen zijn. Met dit gegeven snijdt de Senegalees-Europese schrijfster Marie N'Diaye de allesomvattende problematiek van een opgroeiende jeugd aan.

Lucia Nankoe

Marie N'Diaye, *De jonge Z*.
Uitg. Tabula, 1985.
Vertaling: Theo Buckinx.
Oorspronkelijke titel:
Quant au riche avenir;
Les Editions de Minuit, 1985